

అర్థశాస్త్రం నిర్వచనం, పరిధి, ప్రాధాన్యత

అర్థ శాస్త్రం (Economics) అను పదం గ్రీక్ పదములు OIKOS అనగా గృహము nemein అనగా నిర్వహణ అను పదముల కలయిక నుండి ఉద్భవించినది. క్రి . పు 384-32 అరిస్టాటిల్ దీన్ని గృహ నిర్వహణ శాస్త్రం గా నిర్వచించారు.

పరిమితమయిన అధాయమును అత్యధిక పోదుపరితనంగా లేదా మితవ్యయం గా గృహ నిర్వహణ చేయుట అర్థశాస్త్ర విషయమని వారి అభిప్రాయం చాల కాలం వరకు అర్థశాస్త్రం మత శాస్త్రం నకు రాజకీయశాస్త్రం నకు అనుబంధ శాస్త్రం గా వుండేది.

అర్థ శాస్త్రం శాస్త్రరూపం లో 1776 ఉద్భవించింది చెప్పవచ్చు. ఆడంస్మిత్ అను బ్రిటిష్ ఆర్థికవేత్త 1776 లో 'దేశముల సంపద స్వభావం మరియు దానికి కారణం పరిశీలన' (An Enquiry into the Nature and Causes of Wealth of Nations) అను గ్రంథమును ప్రచురించి ప్రప్రథమంగా అర్థశాస్త్రానికి శాస్త్ర రూపం ఇచ్చాడు. అందుకే ఆయనను అర్థ శాస్త్ర పితామహుడు (Father of Economics) అంటారు. ప్రారంభములో దీనికి 'రాజకీయ అర్థశాస్త్రం' (Political Economy) అను పేరు ఇచ్చారు. ఈ పేరు మార్పుటకు ఆ కాలం కొందఱు ఆర్థికవేత్తలు ప్రయత్నించినప్పటికీ మొట్ట మీద 19 వ శతాబ్దం చివరివరకు ఈ పేరే కొనసాగుచుండినది. రాజ్యపాలన లేదా నిర్వహణలో అర్థశాస్త్రం కూడా ఈ లలక్షనమునే స్ఫురింపుచేస్తుంది. పన్నులు , వాణిజ్యం, పరిస్రములు, వీదేసి వ్యాపారం మొదలగు ఆర్థిక సంబంధ సూత్రాలు రాజ్యపాలనకు చేదోడు నుండునవి వారి అభిప్రాయం.

19 వ శతాబ్దము తుది సమయం లో అర్థ శాస్త్రము రాజకీయ శాస్త్రము నుండి విడదీసి ప్రత్యేక శాస్త్రము ఎకనామిక్స్ అను పేరు ఇచ్చినారు ఈ పేరు రెండు ప్రధాన లక్షణాలు సూచిస్తూ

- 1) ఫిజిక్స్ , డైనమిక్స్ మొదలగు శాస్త్రములగానే అర్థ శాస్త్రం కూడా ఒక ప్రత్యేక శాస్త్రం అని,
- 2) అర్థశాస్త్రం అధ్యయన లక్ష్యం వ్యక్తిగత మానవులు, ప్రభుత్వము లేదా రాజ్యము కాదు. అర్థశాస్త్రం గురించి వివిధ నిర్వచనాలు ఉన్నాయి. వీటిని నాలుగు రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు.

- 1) సంపద నిర్వచనం
- 2) శ్రేయస్సు నిర్వచనం
- 3) కొరత నిర్వచనం
- 4) ఆధునిక నిర్వచనం లేదా వృద్ధి నిర్వచనం.

అర్థశాస్త్రం పరిధి

సామాజిక శాస్త్రాలలో అర్థశాస్త్రం ఒక ముఖ్యమైన శాస్త్రం సమాజం లోని మానవులకు ద్రవ్య పరమైన కార్యకలాపాలకు మధ్య సంబంధాన్ని అర్థశాస్త్రం వివరిస్తుంది . మానవుడు ద్రవ్యాన్ని ఏవిధం గ సంపాదిస్తాడు ఆ ద్రవ్యంతో తన కోరికలను ఏవిధంగా సంతృప్తి పరచుకుంటాడు మొదలైన విషయాలను అర్థశాస్త్రం పరిశీలిస్తుంది . నేటి మానవ జీవితంలో అర్థశాస్త్రం ఒక విడదీయ రాణి భాగంగా మారిపోయింది

అర్థశాస్త్రం . ప్రాధాన్యత

1. ఆర్థిక వ్యవస్థ పనిచేసే తీరును అధ్యయనం చేయడానికి తోడ్పడుతుంది
2. ఆర్థికాభివృద్ధిని ప్రభావితం చేసే అంశాలను అధ్యయనం చేయవచ్చు
3. ఒక దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థలోగల వివిధ ఆర్థిక సమస్యలను విశ్లేషణ చేస్తుంది
4. ఆర్థిక సమస్యల పరిస్కారానికి అవసరమైన విధానాల రూప కల్పనకు ఉపయోగ పడుతుంది
5. విదేశీ వ్యాపారం , విదేశీ మారక ద్రవ్యం , విదేశీ చెల్లింపులు మొదలైన వాటిని గూర్చి తెలుసుకోవచ్చు
6. వ్యాపారస్తులకు బ్యాంకు నిర్వాహకులకు , కుటుంబాలకు ఈ శాస్త్ర పరిజ్ఞానం అవసరం
7. బడ్జెట్ రూపకల్పనకు , కొసవిధానం రూపకల్పనకు ఈ శాస్త్ర పరిజ్ఞానం అవసరం

సుక్ష్మ మరియు స్థూల అర్థశాస్త్ర మధ్య గల తేడా

ఆధునిక ఆర్థిక విశ్లేషణ రెండు రకాలు అవి:

1) సుక్ష్మ ఆర్థిక విశ్లేషణ

2) స్థూల విశ్లేషణ

స్థూల సుక్ష్మ అనే పదాలకు మొట్ట మొదటి సారిగా 1933 వ సవత్సరం లో రాగ్నార్ ఫ్రీష్ అనే ఆర్థికవేత్త ఉపయోగించారు.

1) **సుక్ష్మ ఆర్థిక విశ్లేషణ :**

ఆర్థిక వ్యవస్థలో వైయక్తికా యూనిట్ల ప్రవక్తన పరిశీలించుట ద్వారా, ఆర్థిక వ్యవస్థను అనితీరును విశ్లేషించడాన్ని, సుక్ష్మ ఆర్థిక విశ్లేషణ లేదా సుక్ష్మ అర్థ శాస్త్రం అంటారు.

స్థూల ఆర్థిక, విశ్లేషణ లేదా స్థూల అర్థ శాస్త్రం :

జాతీయం, సమిష్టి సప్లై, సమిష్టి డిమాండ్ మొత్తం పెట్టుబడి సాధారణ ధరల స్థాయి వంటి సమిష్టి యూనిట్ల ప్రవక్తన వాటి మధ్యగల పరస్పర సంబంధాన్ని పరిశీలించుట ద్వారా ఆర్థిక వ్యవస్థ పని తీరును విశ్లేషించడాన్ని స్థూల ఆర్థిక విశ్లేషణ లేదా స్థూల అర్థశాస్త్రం అని అంటారు. 1936 లో J.M.Keynes ప్రచురించిన, 'The General Theory of Employment Interest and Money 'అనే గ్రంథము స్థూల అర్థ శాస్త్రం అధిక ప్రాధాన్యత లభించింది.

స్థూల అర్థ శాస్త్రం లో ఉద్యోగిత స్థాయి విశ్లేషణకు ఇచ్చిన ప్రాధాన్యత వలన స్థూల అర్థ శాస్త్రాన్ని ఆదాయ ఉద్యోగిత సిద్ధాంతం అని కూడా అంటారు.

ఇది మొత్తం ఆర్థిక వ్యవస్థ అంతటికి సంబంధించిన విశ్లేషణ కాబట్టి దీనిని సమగ్ర సమతౌల్యం విశ్లేషణ అని కూడా అంటారు. స్థూల అర్థశాస్త్రం ఆర్థికవేత్త ఈ క్రింది మౌలిక ప్రశ్నలకి సమాధానం కోసం అన్వేషణ చేస్తాడు. అవి

1) స్వల్ప కాలం లో ఆదాయ ఉద్యోగిత స్థాయి ని నిర్వచించే అంశాలు ఏవి.

2) స్వల్ప కాలం లో వ్యాపార చక్రలకు కారణాలు ఏమిటి.

3) దీర్ఘ కాలం ఆర్థిక అభివృద్ధి ప్రోత్సహించే సూక్తులు ఏమిటి . ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం అన్వేషించి ఆర్థిక వేత్త ప్రయత్నిస్తూ ఉంటాడు.

ప్రాధాన్యత : సుక్ష్మ ఆర్థిక విశ్లేషణ ప్రాధాన్యత ఈ క్రింది అంశాలు తెలియచేస్తాయి.

- 1) సమతౌల్యం స్థితి వద్ద వైయుక్త యూనిట్ల ప్రవక్తనను చిన్నగా అధ్యనం చేయవచ్చు.
- 2) స్వేచ్ఛ వ్యాపారం ఆర్థిక వ్యవస్థలో ధరల నిర్ణయాన్ని వివరిస్తుంది.
- 3) కోరతి వున్న వనరులను వివిధ ఉపయోగాలను మధ్య ఈ విధం గా పంపిణీ చేయచ్చు వివరిస్తుంది.
- 4) వ్యాపారం నిర్ణయాలకు, సమస్యల పరిష్కారానికి, భవిష్యత్ ప్రణాళిక రచనకు, కావలసిన పరిజ్ఞానాన్ని ఇస్తుంది.
- 5) పన్నులు విధింపు ప్రబలాలను తెలుసుకోవచ్చు.
- 6) విదేశీ మరపు రెట్ల నిర్ణయం చెల్లింపులు సమస్యలను అర్థం చేసుకోవచ్చు.

పరిమితులు: ఈ విశ్లేషణ ఈ క్రింది అంశాలను పరిమితిని విధిస్తాయి.

- 1) 1989 లో ప్రపంచ వ్యాప్తం గా ఏర్పడిన ఆర్థిక మధ్య ఈ విశ్లేషణ లోపాన్ని భాహిర్గతం చేసింది.
- 2) ఇది పాక్షిక విశ్లేషణ కాబట్టి ఆర్థిక విధానాలను రుపకల్పనకి అంతగా ఉపయోగపడదు.
- 3) సంపూర్ణ పోటీ, సంపూర్ణ ఉద్యోగిత స్వేచ్ఛ వ్యాపారం అనేవి అవాస్తామిక ప్రమేయాలు.
- 4) ఇది ప్రాథమిక నిచ్చెల విశ్లేషణ కాబట్టి మారుతున్న పరిస్థితులకు అంతం గా అర్థించదు.

సుక్ష్మ అర్థశాస్త్ర మధ్య గల ప్రాధాన్యత తేడాలు

ఆర్థిక వ్యవస్థలో ఒక్కొక్క యునిటిని గురించి పరిశీలించే అర్థశాస్త్రాన్ని సుక్ష్మ అర్థశాస్త్రం అంటారు. అలాగే వ్యవస్థలో యూనిట్లను విడివిడిగా కాకుండా మొత్తం గా పరిశీలిస్తే దానిని స్థూల అర్థశాస్త్రం అంటారు. సుక్ష్మ స్థూల విశ్లేషన యొక్క లక్ష్యం ఆర్థిక వ్యవస్థ అనితీరు విశ్లేషించడమే అయినప్పటికీ వీటి మార్గాలు వేరు అందుచే వీటి మధ్య అనేక తేడాలు వుంటాయి.

సుక్ష్మ అర్థ శాస్త్రం	స్థూల అర్థ శాస్త్రం
1) సుక్ష్మ విశ్లేషణ ప్రధానం గా వైయుక్తిక యూనిట్ల ప్రవర్తనకు సంబంధించినది.	1) స్థూల అర్థ శాస్త్రం ప్రధానం గా సమిష్టి యూనిట్ల ప్రవర్తనకి సంబంధించినది.
2) సుక్ష్మ అర్థ శాస్త్ర ధరల నిర్ణయానికి ఇచ్చిన ప్రాధాన్యత వలన దీనికి ధరల సిద్ధాంతం అని పేరు.	2) స్థూల అర్థ శాస్త్రం లో ఆదాయ ఉద్యోగిత స్థాయికి ఇచ్చిన ప్రాధాన్యత వలన దీనిని ఆదాయ ఉద్యోగిత సిద్ధాంతం అంటారు.
3) సుక్ష్మ అర్థ శాస్త్రం లో వనరులు కేటాయింపు ప్రాధానం.	3) స్థూల విశ్లేషణలో ఆదాయ ఉద్యోగిత స్థాయి నిర్ణయం ప్రధానం అయ్యింది.
4) సుక్ష్మ అర్థ శాస్త్రం వైయుక్తిక యూనిట్ల సమతౌల్యాన్ని ప్రాధాన్యత ఇచ్చినందున ఇది పాక్షిక సమతౌల్యం విశ్లేషణ.	4) స్థూల విశ్లేషణ మొత్తం ఆర్థిక వ్యవస్థ సమతౌల్యానికి సంబంధించిన కాబట్టి ఇది సమగ్ర సమతౌల్యం విశ్లేషణ.
5) సుక్ష్మ అర్థ శాస్త్రం సహాయంతో మొత్తం ఆర్థిక వ్యవస్థ అంతటికి సంబంధించిన విధానాలకు రూపొందించాల్సినది	5) స్థూల విశ్లేషణ సమగ్ర విశ్లేషణ కాబట్టి దీని సహాయం తో మొత్తం ఆర్థిక విధానం లో రూపొందించాల్సినదిగాలము.
6) సుక్ష్మ అర్థ శాస్త్రానికి రికార్డ్ జే ఎస్ మిల్ మార్నాల్ మొదలైన ఆర్థిక వేత్తలు ప్రాధాన్యత ఇచ్చారు.	6) స్థూల విశ్లేషణకు జే ఎం కీమ్స్ అతని అనుచరులు మరియు ఆధునిక ఆర్థిక వేత్తలు అధిక ప్రాధాన్యత ఇచ్చారు.

పైన పేర్కొన్న విధానం గ సుక్ష్మ స్థూల విశ్లేషణ మధ్య తేడాలు ఉన్నప్పటికీ ఇవి రెండు ఒకదానితో ఒకటి ప్రత్యామ్నాయం కాదు ఆర్థిక వ్యవస్థలో విశ్లేషణకు రెండు అవసరమే.

అర్థశాస్త్రం విశ్లేషణ పద్ధతులు మరియు ఆగమన నిగమన పద్ధతులు:

ఆర్థిక విశ్లేషణ పద్ధతులు రెండు రకాలు అవి.

- 1)నిగమన పద్ధతి,
- 2)ఆగమన పద్ధతి.

నిగమన పద్ధతి : ఈ పద్ధతి సంప్రదాయ ఆర్థిక వేత్తలు ఎక్కువగా ఉపయోగించారు.దీనిని విశ్లేషణాత్మక పద్ధతి అని కూడా అంటారు. ఈ పద్ధతిలో ప్రమేయాల ఆధారం గా వివిధ ఆర్థిక చలనాల మధ్య కార్యకారణ సంబంధాన్ని తగ్గించి ఒక సూత్రాన్ని లేదా సిద్ధాంతాన్ని రూపొందించారు.దీనిని ప్రమేయదార పద్ధతి అని కూడా అంటారు.

అర్థశాస్త్రం లో ప్రధాన సుత్రాలనీ నిగమన పద్ధతిపై ఆధారపడి రూపొందించినవే.

ఉదా: డిమాండ్ సూత్రం సప్లై సూత్రం క్షీనోపాతం ప్రయోజన సూత్రం మొదలయింది.

నిగమన పద్ధతి సుగుణాలు:

- 1)ఇది సులభమైన పద్ధతి ప్రమేయాల ఆధారాల సులభంగా సూత్రాలను రూపొందించవచ్చు.
- 2)అర్థశాస్త్రం లో ప్రయోగాలకు అవకాశం లేదు కాబట్టి ద్వారా సూత్రాలను రూపొందించవచ్చు.
- 3)ఈ పద్ధతిలో గనితమును ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా కచ్చితమైన నిర్ణయం చేయవచ్చు.
- 4)ఇది మానవ మేధస్సు కి ప్రాధాన్యత ఇస్తుంది.

నిగమన పద్ధతిలో లోపాలు:

- 1) నిగమన పద్ధతిలో వుహాలు, ప్రమేయాలు ఆధారం గ సూత్రాలను రూపొందిస్తారు.కాబట్టి ఊహలు ప్రమేయాలు నిజం కానప్పుడు సూత్రాలు కూడా వ్యర్థం అవుతాయి.
- 2)ప్రభుత్వం విధానాల రూపకల్పనకు ఈ పద్ధతి పై ఆధారపడి సూత్రాలు ఉపయోగపడవు.
- 3)స్థిరమైన పరిస్థితులలో రూపొందించి సూత్రాలు మార్పున్న కాలానికి వర్తించకపోవచ్చు.
- 4)గణితాన్ని సులభంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

ఆగమన పద్ధతి

ఈ పద్ధతిలో జర్మంకి చెందిన శాస్త్రవేత్తలు ఉపయోగించారు.

ఈ పద్ధతి చారిత్రాత్మక పద్ధతి అని అనుభవ ప్రధాన పద్ధతి అని కూడా అంటారు ఇది సిద్ధాంతానికి ఆచారానికి మధ్య తేడాను పురిస్తుంది.

ఈ పద్ధతి ప్రకారం ఏదైనా ఒక సూత్రాన్ని రూపొందించడానికి ఒక సమస్యని స్వీకరించాదినికి ధాన్ సంభందించిన గానకం సమాచారాన్ని సేకరించి దీనికి బట్టి ఈ పద్ధతి నాలుగు దశలు వుంటాయి అవి;

- 1)సమస్య స్వీకరణ
- 2)సమాచార సేకరణ
- 3)సమాచార క్రీడికరణ
- 4)సూత్రీకరణ

ఆగమన పద్ధతి సుగుణాలు :

- 1)ఇది సన్నిహితమైన పద్ధతి
- 2)నిగమన పద్ధతి ద్వారా రూపొందించిన సూత్రాలు నిజానిజాలు తెలుసుకోవచ్చు.
- 3)ఈ పద్ధతి ద్వారా రూపొందించిన సూత్రాలు సార్వత్రిక మరియు సార్థానికి.

ఆగమన పద్ధతిలో లోపాలు

- 1) ఇది పరిమితమైన పద్ధతి అన్ని సమస్యలకు సూత్రాలను దీని ద్వారా రూపొందించాలెము.
- 2)వెయ ప్రయాసలతో కూడిన పద్ధతి.
- 3)కచ్చితమైన సపుర్ణమైన గుణాంక వివరాలు లభ్యం కాక పోవచ్చు పై వివరించిన రెండు పద్ధతులలో ఒక దానికొకటి ప్రత్యన్మయలు కావు సమంగా అర్థిక విశ్లేషణ ఇవి రెండు పరస్పర పురకాలు.

డిమాండ్ సూత్రము దాని మినహాయింపులు:

డిమాండ్ సూత్రం ధరకు డిమాండ్ మధ్యగల విలోమ సంబంధాన్ని తెలియజేస్తుంది. అలఫ్రేడ్ మార్షల్ డిమాండ్ సూత్రాన్ని ఈ క్రింది విధం గా నిర్వచించెను.

మార్షల్ నిర్వచనం:

ఇతర పరిస్థితులలో మార్పు లేనప్పుడు ఒక వస్తువు యొక్క ధర తగ్గితే డిమాండ్ పెరగటం, ధర పెరిగితే డిమాండ్ తగ్గడం జరుగుతుంది. ఈ క్రింది విధం గా ధర డిమాండ్ కు విలోమ సంబంధం ఉంటుందని మార్షల్ నిర్వచించెను. ఒక వస్తువు యొక్క డిమాండ్ ముక్యం గా ఆ వస్తువు యొక్క ధర పై ఆధారపడి వుంటుంది. దీనిని ఈ క్రింది విధం గా చూపించవచ్చు.

$$DX = F(P_x)$$

$$DX = X \text{ వస్తువు యొక్క డిమాండ్}$$

$$PX = X \text{ వస్తువు యొక్క ధర}$$

$$F = \text{ప్రమేయం సంబంధం}$$

డిమాండ్ పట్టిక

మార్కెట్ లో వున్న వివిధ ధరల వద్ద ఒక వస్తువును వినియోగ దారులు ఎంతెంత పరిమాణం లో కొంటున్నారో తెలియజేసే పట్టికను డిమాండ్ పట్టిక అంటారు దీనిని ఈ క్రింది విధం గా చూపవచ్చు.

పట్టిక

ధర	డిమాండ్
5	1
4	2
3	3
2	4
1	5

పై పట్టిక లో ధర క్రమంగా తగ్గుతున్నప్పుడు దాని యొక్క డిమాండ్ పెరుగుతూ వుదతాన్ని గమనించవచ్చు. అంగ ధర తగ్గుతూ ఉంటే డిమాండ్ పెరుగుతుంది కాబట్టి ధరకు డిమాండ్ కు విలోమ సంబంధం వుందని తెలుస్తుంది.

డిమాండ్ రేఖ;

ఒక వస్తువు యొక్క ధరకు దాని డిమాండ్ కి మార్గ గల విలోమ సంబంధాన్ని తెలియజేసే వివిధ భిన్నువులను కలుపగా ఏర్పడిన రేఖను డిమాండ్ రేఖ అంటారు ఇది మార్షల్ ప్రతిపాదించిన డిమాండ్ సూత్రానికి వ్యతిరేకం గౌరవ సూచిక వస్తువులనూ వెబ్లెన్ వస్తువులను అని కూడా అంటారు.

డిమాండ్ సూత్రం మినహాయింపులు;

మార్షల్ ప్రతిపాదించిన డిమాండ్ సూత్రం కొన్ని పరిస్థితులలో పని చేయక పోవచ్చు అందుచే వాటిని డిమాండ్ వాటిని డిమాండ్ సూత్రానికి మినహాయింపులు గా పేర్కొంటారు అవి.

- 1) గిఫెన్ వైపరీత్యం
- 2) గౌరవ సూచిక వస్తువులు
- 3) అంచనా వ్యాపారం
- 4) వినియోగ దారుని అజ్ఞానం

గిఫెన్ వైపరీత్యం

పేదవారి ఆహారం కోసం ఉపయోగించే జొన్నలు రాగులు సజ్జేలు వంటి వస్తువులు ధరలు పెరిగినప్పుడు ఇతర వస్తువులు కొనుగోళ్ళను కొంతవరకు తగ్గించుకుని ఈ ఆహారం దాన్యాలను ఎక్కువ డిమాండ్ చేస్తారు.

ఇది డిమాండ్ సూత్రాన్ని వ్యతిరేకం కాబట్టి దీనిని డిమాండ్ సూత్రాన్ని మినహాయింపుగా పేర్కొన్నారు. ఈ విషయాన్ని 'సర్ రాబర్ట్ గిఫెన్' చెప్పినందున అయిన పేరు మీద గానే దీనిని గిఫెన్ వైపరీత్యం అంటారు.

గౌరవ సూచిక వస్తువులు:

బంగారం వజ్రాలు ప్లాటినం విలువైన కారులు వంటి వస్తువులకు గౌరవ సూచిక లక్షణం వుంటుంది. వీటిని కలిగి వుండటం వలన సమాజం లో ప్రతిష్ఠ పెరుగుతుంది అని భావిస్తారు .అందువలన ధనికులు హోదా పేరు ప్రతిష్ఠలు కోసం వీటి ధర పెరిగిన ఎక్కువ డిమాండ్ చేస్తారు ధర తగ్గితే పేరు ప్రతిష్ఠలు ఉండనివి అని తక్కువ డిమాండ్ చేస్తారు.

అంచనా వ్యాపారం;

వస్తువులు ధరలో వచ్చిన మార్పులను ముందుగానే ఊహించి క్రమ విక్రయాలు కలిపి లబ్ధి కోసం చేసే వ్యాపారాన్ని అంచనా వ్యాపారం అంటారు.

ఉదా; పేర్లు సేక్యూరిటీలు ,బంగారం ,భూములు భవనాలు మొదలైనవి ఈ వ్యాపారం లో వస్తువులు ధర తగ్గుతుంది అని భావించి కొనడం తగ్గిస్తారు అదే విధం గా ధర పెరిగినపుడు ఇంకను పెరుగుతుంది అని భావించి కొనుగోలు చేస్తారు.ఇది డిమాండ్ సూత్రానికి విరుద్ధం.

వినియోగ దారుని అజ్ఞానం:

వినియోగ దారునకు పూర్తి మార్కెట్ పరిజ్ఞానం వుందక్ పోవచ్చు అందుచేత ధర తక్కువ వున్నా వస్తువులను నాసిరకం వస్తువులని భావించి తక్కువ కొనుగోలు చేస్తారు.అదే విధం గా ధర తక్కువ వున్నా వస్తువులను మేలురకం అని భావించి ఎక్కువ కొనుగోలు చేస్తారు.ఇది కూడా డిమాండ్ సూత్రానికి వ్యతిరేకం కాబట్టి దీనిని కూడా డిమాండ్ సూత్రానికి మినహాయింపుగా పేర్కొంటారు.

డిమాండ్ వ్యాకోచం దాని రకాలు:

డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అనే భావనను అలఫ్రేడ్ మార్షల్ వివరించారు ఈయన ప్రతిపాదించిన డిమాండ్ సూత్రం ధరకు డిమాండ్ కు మధ్యగల ఖచ్చితమైన సంకయత్మక సంబంధాన్ని వివరించదు. ఫలితం గా ధరకు డిమాండ్ కి మధ్య గల సంకయత్మక సంబంధాన్ని వివరించదు ఫలితం గా ధరకు డిమాండ్ మధ్య గల సంఖ్యత్మక వివరించడానికి మార్షల్ డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అనే భావనను అభివృద్ధి చేసారు.

డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం ప్రదానం గా మూడు రకాలు అవి;

- 1) ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం
- 2) ఆదాయ డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం
- 3) జాత్యంతర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం

ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం;

ధర లో వచ్చిన అనుపాతపు మార్పు వాళ్ళ వస్తు డిమాండ్ లో వచ్చే అనుపాతపు మార్పు ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అంటారు .

=====

P= వస్తు ధర

Q = వస్తువు డిమాండ్

ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం ఐదు రకాలు అవి:

- 1) పూర్తి ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం
- 2) పూర్తి ధర డిమాండ్ అవ్యాకోచత్వం
- 3) సాపేక్ష ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం
- 4) సాపేక్ష ధర డిమాండ్ అవ్యాకోచత్వం
- 5) ఏకత్వ ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం

పూర్తి ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం

ధర ఈ చిన్న మార్పు వచ్చినప్పటికీ వస్తు డిమాండ్ లో అంతమైన మార్పులు రావడానికి పూర్తి ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అంటారు. దీని విలువను ∞ తో సూచిస్తారు పూర్తి ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం రేఖ

పూర్తి ధర డిమాండ్ అవ్యకోచత్వం:

వస్తు ధరలో ఎ విధం అయిన మార్పు వచ్చినప్పటికీ దాని డిమాండ్ లో ఎలాంటి మార్పు లేకపోతే (పెరగటం ,తగ్గడం)దానిని పూర్తి అవ్యకోచ ధర డిమాండ్ అంటారు. దీని విలువ 0 కి సమానం పూర్తి ధర డిమాండ్ అవ్యకోచత్వం వున్నప్పుడు. డిమాండ్ రేఖ.

సాపేక్ష ధర డిమాండ్ అవ్యకోచత్వం

ధర లో వచ్చిన అనుపాతపు మార్పు కంటే డిమాండ్ లో వచ్చిన అనుపాతపు మార్పు తక్కువగా ఉండాన్ని సాపేక్ష ధర డిమాండ్ అవ్యకోచత్వం అంటారు దీని విలువ ఒకటి కన్నా తక్కువ వుంటుంది అప్పుడు డిమాండ్ రేఖ.

సాపేక్ష ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం:

ధర లో వచ్చిన అనుపాతపు మార్పు కంటే డిమాండ్ లో వచ్చే అనుపాతపు మార్పు ఎక్కువగా వున్నప్పుడు దానిని సాపేక్ష ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అంటారు.దీని విలువ ఒకటి కంటే ఎక్కువ అప్పుడు డిమాండ్ రేఖ.

ఏకత్వ ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం;

వస్తు ధర లో ఎంత అనుపాతం మార్పు వస్తుందో ఆ వస్తువు డిమాండ్ కూడా అంతే అనుపాతం లో మార్పు రావడానికి ఏకత్వం ధర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అంటారు దీని వ్యాకోచత్వం విలువ ఒకటికీ సమానం గా వుంటుంది దీనిని ఈ క్రింది రేఖ లో చూపించడం జరిగింది.

ఆదయ డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం

ఆదాయం లో వచ్చినమార్పు శాతానికి ఫలితంగా డిమాండ్ లో వచ్చిన మార్పు శాతానికి మధ్య గల సంబంధాన్ని వివరించే దానిని ఆదాయ డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అంటారు.

ఇది 5 రకాలు

1. సాపేక్ష వ్యాకోచత్వం
2. సాపేక్ష ఆవ్యాకోచత్వం
3. పూర్తి వ్యాకోచత్వం
4. పూర్తి ఆవ్యాకోచత్వం
5. ఏకత్వ వ్యాకోచత్వం

సాపేక్ష ఆదయ డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం;

వినియోగ దారుని ఆదాయంలో వచ్చిన మార్పు శాతం కన్నా డిమాండ్ వచ్చిన మార్పు శాతం ఎక్కువ వుంటే దానిని సాపేక్ష ఆదయ డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అంటారు దాని విలువ ఒకటి కంటే ఎక్కువ వున్నప్పుడు డిమాండ్ రేక ఎడమ నుండి కుడికి వుంటుంది.

సాపేక్ష ఆదాయం డిమాండ్ అవ్యాకోచత్వం:

ఆదాయం లో వచ్చిన అనుపాతపు మార్పు కంటే డిమాండ్ లో వచ్చిన అనుపాతపు మార్పు తక్కువగ వుండాన్ని సాపేక్ష ఆదయ డిమాండ్ అవ్యాకోచత్వం అంటారు దీని వ్యాకోచత్వం విలువ ఒకటి కన్నా తక్కువ వుంటుంది.

ఏకత్వ ఆదయ డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం;

ఆదాయం లో వచ్చే మార్పు శాతం డిమాండ్ లో వచ్చే మార్పు శాతం సమానం వుంటే దానిని ఏకత్వం ఆదాయం డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అంటారు దీని వ్యాకోచత్వం విలువ ఒకటికి సమానం వుంటుంది.

పూర్తి ఆదయ డిమాండ్ ఆవ్యాకోచత్వం :

ఆదాయం లో ఏంత మార్పు వచ్చినప్పటికీ డిమాండ్ లో ఎటువంటి మార్పు లెకపోథెయ్ దానిని పూర్తి ఆవ్యాకోచత్వం ఆదాయ డిమాండ్ అంటారు. దీని వ్యాకోచత్వం విలువ సున్నం గ వుంటుంది అయితే సాధానామ్ పురక వస్తువులు విషయం లో జాత్యంతర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం వుంటుంది

పూర్తి ఆదయ డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం :

ఆదాయంలో ఏ చిన్న మార్పు వచ్చినప్పటికీ డిమాండ్ లో అనంతమైన మార్పులు వచ్చినట్లయితే దానిని పూర్తి ఆదయ డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అంటారు.

జ్యతంతర డిమాండ్ వ్యాకోచం

ప్రత్యామ్నాయ పురక వస్తువుల ధరలలో వచ్చే అనుపాతపు మార్పు వల్ల డిమాండ్లో వచ్చే అనుపాతపు మార్పులను జాత్యంతర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అంటారు

జాత్యంతర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం రెండు రకాలు అవి ;

1) XY లు ప్రత్యామ్నాయ వస్తువులు అయినప్పుడు

2)XY పురక వస్తువులు అయినప్పుడు

XY లు ప్రత్యామ్నాయ వస్తువులు అయినప్పుడు

XY లు పూర్తి ప్రత్యామ్నాయ లు అయినప్పుడు జాత్యంతర డిమాండ్ వ్యాకోచత్వం అనంతం వుంటుంది అయితే పూర్తిగా ప్రత్యన్మయ కానప్పుడు సున్నం గా వుంటుంది. అయితే సాధారణంగా దీని విలువ సున్నాకి ఒకటికి మధ్య ఉంటుంది.

XY లు పూరక వస్తువులు అయినప్పుడు

XY లు సంపూర్ణ పురకాలు అయినప్పుడు వ్యాకోచత్వం విలువ అనంతం గా వుంటుంది .